

Dnr: M2020/01926

Göteborg den 28 april 2021

Till Miljödepartementet

Yttrande över SOU 2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen

Stiftelsen Skogssällskapet

Stiftelsen Skogssällskapet har genom remiss den 5 februari 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerat betänkande. Skogssällskapet, en fristående aktör inom skogsbruket med uppgift att verka för hållbar utveckling av skog och mark, uppskattar att på detta sätt kunna bidra med synpunkter. Skogssällskapet är en av Sveriges största privata finansiärer av skoglig forskning. Skogssällskapets uppdrag innefattar även att sprida kunskap om skogshushållning och naturvård. Att integrera den skogliga forskningen i det dagliga arbetet är en förutsättning för att ligga i framkant när det gäller att implementera forskningsresultat i praktiskt skogsbruk.

Sammanfattning

Utredningen har enligt direktiven till uppgift att utreda en stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark och hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi.

Betänkandet är omfattande och adresserar förtjänstfullt många härtill angelägna frågor. Men, Skogssällskapet ifrågasätter om utredningens förslag uppnår de syften som direktiven anger.

Utredningen har med hänsyn till det omfattande och svåra uppdraget presenterat flera ändamålsenliga förslag. Men, i ljuset av den begränsade tid som har stått till buds finns från principiella utgångspunkter många frågetecken och brister i betänkandet i vad avser analys och konsekvenser av framlagda förslag. Därtill saknas effektiva och proportionerliga förslag för att tillgodose helheten i direktivens krav.

Skogssällskapet tillstyrker utredningens förslag i punkterna 9.5, 9.7, 10.2, 10.3, 10.4, 12.8, 14.4.

Skogssällskapet är väl medvetet om utredarens vilja att se de framlagda förslagen som en helhet, men konstaterar samtidigt att flera av förslagen i vissa delar motverkar varandra. Det saknas vidare förslag på hur man ska balansera de krav som ställs på den svenska skogen och dess ägare, både ur ett miljöperspektiv och som producent av hållbara produkter i framtiden.

Äganderätten

Avseende huvudfrågan om stärkt äganderätt så välkomnar Skogssällskapet de förslag som utredningen lyfter i form av ökad frivillighet vid skydd, upphörande av nyckelbiotopsinventering, ersättningsrätt vid nekat avverkningsstillstånd av fjällnära skog samt system för skattefrihet vid naturvårdsersättning.

Dessa förslag väger inte upp de inskränkningar i brukandet som befaras bli en följd av andra förslag i utredningen. Till exempel tvångsinlösen av fjällnära skog och omfattande avsättningar för biologisk mångfald. Skogssällskapet anser därför inte att utredningen har tillgodosett direktivets krav avseende stärkt äganderätt.

Balansen mellan miljö- och kvalitetsmålen och en framtida bioekonomi

Utredningen konstaterar att uppfyllelse av dagens miljömål kräver att större avsättningar görs. Vidare konstateras att det utifrån kraven på en cirkulär bioekonomi finns stora förväntningar på en ökad skogsproduktion. Dessa två förväntningar på skogsmarken kan inte uppnås samtidigt. Politiska avvägningar behöver göras. Skogssällskapet anser därför att det bör göras en genomgripande analys av vilka förväntningar man har från samhället på skogen framöver. Det kräver att man från politiskt håll ser över miljömålen tillsammans med ett nytt tillväxtmål.

Kommentarer till förslagen

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

Skogssällskapet avstyrker förslaget om en nationell samordnare för skogsprogrammet. I grunden är nationella skogsprogrammet en bra plattform för dialog om skogen som en nationell resurs. De avvägningar som nu är nödvändiga måste först göras från politiskt håll.

9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

Skogssällskapet tillstyrker förslagen om mål för ökad tillväxt. Skogssällskapet avstyrker förslaget att framtagandet av målet ska ligga inom ramen för dialogprocessen i det nationella skogsprogrammet. Detta mål ska tas fram på politisk nivå.

Att produktionsmålet i skogsvårdslagen saknar ett tydligt mål är problematiskt och därför anser Skogssällskapet att det är viktigt att ta fram ett mål för nationellt ökad tillväxt. Ett tillväxtmål måste ses som en helhet tillsammans med definierade miljömål och det är önskvärt att arbetet sker parallellt med ett ställningstagande om biologisk mångfald, enligt förslag 9.10. Skogssällskapets erfarenhet är att tillväxt och naturvård inte utgör två motstående sidor utan i praktiken samverkar balanserat. Naturvårdsfrågor har en naturlig del i dagens skogsbruk. Som utredningen visar kommer det inte, givet dagens mål, vara möjligt att uppnå både de förväntningar som ställs på skogsbruket att leverera hållbara produkter och avsätta mer skog för naturvården. Det finns därför ett starkt behov av avvägningar mellan produktion och miljö och de bör göras från politiskt håll.

9.6 Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket

Skogssällskapet tillstyrker förslagen om ökad rådgivning. För Skogssällskapet går en ständig höjning av kunskapsläget i linje med vårt övergripande uppdrag. Att genom kampanjer arbeta med både en effektiv och ökande tillväxt i skogen och åtgärder för att bevara och skapa höga naturvärden i skyddade områden ses som mycket viktiga parametrar för att skogen ska kunna bidra till en växande bioekonomi. Skogssällskapet ser mycket positivt på att man tar ett samlat grepp och även tar med naturvårdande skötsel. Vid allt skogsbruk, oavsett om det rör sig om produktions- eller naturvårdsskogar, bör det finnas ett tydligt mål för vad man vill åstadkomma, och att åtgärderna anpassas efter detta mål.

9.8 Skogsskadecenter

Skogssällskapet tillstyrker förslaget om ett skogsskadecenter. Det skogsskadecenter som beskrivs i förslaget är redan under uppstart. Detta är en avgörande framtidsfråga. Skogssällskapet vill framhålla att arbetet med att förebygga och bekämpa skogsskador även bör innefatta kompetensutveckling av skogsägare för att kunna förutse, förebygga och hantera risker i samband med skogsskador.

9.9 Mer kunskap behövs för att avgöra hur Sverige uppfyller åtaganden om bevarande av biologisk mångfald

Skogssällskapet anser att ta fram kunskap och kartlägga statusen för den biologiska mångfalden är viktiga förutsättningar för att man ska kunna göra rätt avvägningar när det kommer till bevarande och skydd. Skogssällskapet avstyrker dock förslaget som det är skrivet.

Det saknas en beskrivning av hur man tänker sig att använda de data man får fram. Vad man ska använda insamlad data till påverkar vilken data som samlas in – därför är det viktigt att i ett första steg ta fram en beskrivning av hur data som samlas in ska användas.

Utredningen har konstaterat att det inte finns möjlighet att både uppfylla de svenska miljömålen och tillfredsställa behovet av råvara i en växande bioekonomi. Det är varken ett vetenskapligt råd eller en bristanalys som kan göra de avvägningar som behöver göras, dessa beslut måste fattas på politisk nivå. Flera av förslagen som tas upp för att höja kunskapsnivån utgör viktiga parametrar för att skapa ett kunskapsunderlag och en nulägesbeskrivning, till exempel en analys av impedimentens bidrag till den biologiska mångfalden och bristanalys av den biologiska mångfalden. Det är av stor betydelse att veta hur resultaten från denna kunskapsuppbyggnad ska sättas i relation till andra delar i utredningen, som till exempel uppbyggnaden av en bioekonomi.

Det finns också en tveksamhet i hur resultaten från detta förslag kommer balanseras mot förslaget om frivillighet i avsättningar. Det är viktigt att markägarna känner sig inkluderade i en process som rör deras mark och de värden som finns på denna.

Skogssällskapet anser att det finns ett behov av att utreda hur det befintliga miljökvalitetsmålet "Levande skogar" förhåller sig de internationella åtaganden som man ska utvärderas emot. Olika länder har tolkat de internationella åtagandena på olika sätt och Sveriges tolkning av målen anses av många vara en ambitiös övertolkning. Skogssällskapet vill därför öppna för en justering av detta miljökvalitetsmål.

9.10 Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtagande om biologisk mångfald i skogen

Skogssällskapet tillstyrker förslaget om ett politiskt ställningstagande om mål för biologisk mångfald i skogen. Skogssällskapet anser att detta ska göras tillsammans med framtagande av ett mål för tillväxt i skogen.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Skogssällskapet avstyrker i dagsläget förslaget om ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald, då det är för tidigt att ha en uppfattning om det finns ett behov av ett sådant. Det är helt avgörande vad man kommer fram till i form av politiskt ställningstagande.

Skogssällskapet ställer sig bakom idén att skydd ska bygga på frivillighet, men ser det som olyckligt att man slår fast ett antal detaljerade undantag från detta.

Skogssällskapet tillstyrker förslaget om ersättningsmarksprogram men föreslår att man måste kunna se trepartsbyten för att göra det attraktivt för privata markägare i hela landet.

Skogssällskapet ser den naturvårdande skötseln som avgörande för att kunna arbeta med effektiv naturvård och för att kunna balansera naturvård och produktion.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

Skogssällskapet avstyrker förslaget om att skapa nationalparker av befintliga ekoparker.

Resonemanget bakom detta förslag är felaktigt och Skogssällskapet ser inget behov av att tillskapa fler nationalparker för att gynna landsbygdsutvecklingen. En levande landsbygd består av mycket mer än ekoturism och gynnas mer av ett aktiv brukande än av stora skyddade arealer. Att omvandla ekoparker till nationalparker kan dessutom innebära en stor förlust av symbolvärde då man inom ramen för ekoparksbegreppet strävat efter att hitta en balans mellan brukande och skydd. Sveaskogs ekoparker anses vara ett föredöme av andra skogliga aktörer och flera liknande satsningar har gjorts på frivillig väg. Det finns en risk att genomförandet av detta förslag skulle minska incitamentet för frivilliga initiativ i framtiden. De ekoparker som nämns i förslaget har stort rekreativvärde men Skogssällskapet ser inte att en nationalpark nödvändigtvis skulle vara mer fördelaktigt för rekreation, friluftsliv och ekoturism än en ekopark eller annan brukad areal. Istället bör man sträva efter att hitta en balans mellan brukande, bevarande och rekreativvärden.

Kapitel 11 och 12 Nyckelbiotoper

Skogssällskapet har ingen erinran mot förslagen om nyckelbiotoper.

12.6 Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar

Skogssällskapet tillstyrker förslaget om att Skogsstyrelsen ska sluta att inventera och registrera nyckelbiotoper. Skogssällskapet vill dock särskilt understryka att det inte ska ligga inom Skogsstyrelsens uppdrag att bedriva konkurrerande uppdragsverksamhet, varken avseende nyckelbiotopsinventering eller annan verksamhet. Det finns en god konkurrens på den öppna marknaden och Skogssällskapet anser att myndigheten ska fokusera på sitt myndighetsuppdrag.

14.1 Ett kunskapskrav i skogsvårdslagen

Skogssällskapet tillstyrker förslaget om att det ska preciseras i skogsvårdslagen vilket ansvar för kunskapsinhämtning som skogsägaren har enligt miljöbalken.

Det är svårt att utifrån utredningen avgöra vilka konsekvenser förslaget skulle innebära och vad skillnaden i praktiken är från dagens arbetsätt.

Skogssällskapet avstyrker förslaget om att markägaren ska göra bedömningen om en enskild åtgärd omfattas av samråd enligt miljöbalken 12:6. Det system som finns idag, där utpekade åtgärder är samrådspliktiga, är ett enkelt och begripligt system för skogsägare. Om det av juridiska skäl måste ersättas bör det ersättas med ett minst lika enkelt system, i stället för den föreslagna modellen. Detta för att bespara både markägare och myndighet tid och resurser.

14.3 Kunskapsunderlag och inventeringar

Skogssällskapet har ingen erinran mot förslaget om inventeringar av höga naturvärden. Det är centralt att syftet med inventeringen, och vad man vill uppnå, är tydligt klarlagt innan inventeringen utformas.

Det är viktigt med god dialog och att värna enskilda markägares integritet. Skogssällskapet anser att det är avgörande att skapa förutsättningar för frivillighet vid skydd av skog.

Kap 15 och 16 Fjällnära skog

Skogssällskapet har ingen omfattande verksamhet i det fjällnära området men tillstyrker förslagen som rör en genomlysning av förutsättningarna för att bedriva skogsbruk i detta område. Skogssällskapet ställer sig även positiv till att skogsbruk ska räknas som pågående markanvändning i fjällnära skog. Skogssällskapet ser även positivt på en ökad tydlighet kring vad som gäller i form av ersättning vid nekat avverkningsstillstånd, då de senaste årens rättsprocesser har bidragit till en stor osäkerhet i skogsägarled.

Skogssällskapet avstyrker förslagen om omfattande utökning av skyddad mark inom det fjällnära området. Det är tveksamt om det är samhällsekonomiskt försvarbart med den stora satsning som föreslås. Dels ur ett landsbygdsperspektiv, där man riskerar att minska de möjligheter till verksamhet som finns i den fjällnära regionen. Dels ur ett naturvårdsperspektiv, där frågan är om skydd av skog inte istället bör prioriteras i naturtyper med mindre areal redan skyddad skog. Att man dessutom frångår de tidigare förslagen om frivillighet vid skydd av skog med höga värden är olyckligt.

Calle Nordqvist VD

Karin Fällman Lillqvist Hållbarhetschef